

XX.

Betænkning

over

Forslag til Lov om Sparekasser.

(Ugivet af Folkethingets Udvalg den 17de Februar 1880.)

Det foreliggende Lovforslag er det første Forslag paa at skabe en særlig Sparekasselovgivning her i Landet. Den lovgivende Myndighed staar her overfor en Institution, der hidtil fuldstændig har været overladt til det private Initiativ, og som ganske ukontroleret af Staten, har vundet en betydningsfuld Stilling i hele vor Lands Pengevæsen, samtidig med at der herfra er udfoldet en Virksomhed, som i det Hele og Store maa siges at have været gavnlig, forsvarlig og solid. Dette er en Kjendsgjerning, som umuligt lader sig overse ved Bedømmelsen af det Omfang, hvori man vil anse Statens fremtidige Indgriben for tilraadelig. Den Betryggelse for Sparekassernes Soliditet og derigennem for Sparernes Sikkerhed, som Lovforslaget har for sig, kan tænkes fremmet ad meget forskjellige Veie. Staten kan gaa saa vidt som til at tage den egentlige Styrelse i sin Haand. Den kan, uden endnu at gjøre Sparekasserne til en Stats sag, sætte saa snevre Grændser for deres Virksomhed, saaledes binde dem med Hensyn til Midlernes Anbringelse, Rentens Bestemmelse, Overfudets Anvendelse osv., at Sparekasserne istedetfor selvstændige Disponenter for Sparernes Interesser blive blotte Udøvere af en ubevægelig og ensartet Instruks.

Dette System, gjennemført med den fornødne Kontrol og Lebsaget af tilstrækkelige Vangsmidler, har ikke ringe Udsigt til at naae sin Hensigt. Men det ligger afset fra andre Indvendinger, af en Svagthed, som ikke lader sig bestride. Det truer selve den Institutions Livskraft, om hvilken det vil værne. So snevære man drager Grændsen, jo stærkere man binder Sparekassernes frie Rørelse, jo mere man indskrænker den Selvstyrelse, som hidtil har været deres væsentligste Støtte og

Spore, desto tvivlsommere bliver det om Sparekasserne fremtidig ville kunne hevde den enestaaende Tilslutning, de have fundet i Befolkningen, og til den anden Side udholde Konkurrencen med de friere stillede, men bevægelige og stærkere rentevende Pengeinstituter, som lappes med dem om at drage de samme Midler til sig, paa hvilke Sparekassernes Virksomhed er bygget.

Men der er ogsaa en anden, og mere lempelig Vej. Staten kan lade Sparekasserne styres deres egne Anliggender, og dog pde Sparerne en Beskyttelse, som, hvis den er mindre virksom, til Gjengjæld er mindre risikabel. I Sparekassernes Formaal, og i Beskaffenheden af de Midler, der betros dem til Anbringelse, maa der siges at være begrundet en Fordring om fuld Offentlighed, om Klar og paalidelig Bessed angaaende Sparekassens hele Virkemaade og Status, hvorigjennem Publikum sættes istand til selv at bedømme Sikkerheden og vælge derest. Statens Rolle bliver da kun kontrollerende, og en umiddelbar Indgriben vil først være besgjiet naar Sparekassen bevislig er ube af Stand til at fyldestgjøre den Tillid, hvorpaa den er bygget. Denne Betryggelse er ganske vist mindre; der er en nærliggende Mulighed for, at Tab og Skade kan være indtruffen, inden Publikum faar fornøden Opfordring til at tage sig iagt; heller ikke bestrides det, at Offentligheden i første Stække nærmest kommer dem til Gode, som have tilstrækkelig Indsigt til at vurdere de paagjældende Forhold, og som derfor mindst trænge til Beskyttelse. Men en absolut Sikkerhed er det ikke Statens Opgave at bringe tilveie. En saadan lader sig overhovedet ikke gjennemføre i private Forhold. Spørgsmaalet er altid, hvilken Begrændsning der i det Almenes Interesse bør sæt-